

ยาเคมีบำบัด (Chemotherapy) จัดการเซลล์มะเร็ง

ศูนย์ : ศูนย์มะเร็ง ฮอไรซัน รพ.นครพนม

บทความโดยแพทย์ : นพ. คมกฤช มหาพรหม

การรักษาโรคมะเร็งในปัจจุบันมีหลายวิธี ขึ้นอยู่กับชนิด และความรุนแรงของโรค โดยยาเคมีบำบัดนับเป็นการรักษาหลักของการรักษาทางยาที่ใช้มากที่สุดในการรักษาโรคมะเร็งปัจจุบัน โดยแพทย์อาจให้ยาเคมีบำบัดเป็นการรักษาหลักเพียงอย่างเดียว อาจให้ยาเคมีบำบัดเพื่อการรักษาเสริมร่วมกับการรักษาแบบอื่นๆ โดยมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มโอกาสหายขาดให้สูงขึ้นกว่าการรักษาเฉพาะที่เพียงอย่างเดียว

ยาเคมีบำบัดทำงานอย่างไร

ยาเคมีบำบัด หรือ คีโม (Chemotherapy) เป็นยาที่ออกฤทธิ์ต้านหรือทำลายเซลล์มะเร็ง

โดยมีเป้าหมายสำคัญคือเซลล์มะเร็งที่แบ่งตัวเร็ว และต่อเนื่อง
ยาเคมีบำบัดจะออกฤทธิ์ยับยั้งการแบ่งตัวของเซลล์มะเร็ง หลายรูปแบบ
ทำให้เซลล์ไม่สามารถแบ่งตัวต่อไปและตายในที่สุด

เป้าหมายการรักษามะเร็งด้วยยาเคมีบำบัด

แพทย์อาจใช้ยาเคมีบำบัดเพื่อจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นการรักษา การควบคุม
หรือการประคับประคอง ในผู้ป่วยบางรายแพทย์อาจพิจารณาใช้ยาเพียงชนิดเดียว
แต่บ่อยครั้งมักมีการให้ยาสองชนิดหรือใช้รวมกับการรักษาในแบบอื่นๆ เช่น
การให้ยาเคมีบำบัดเสริมภายหลังการผ่าตัด การให้ยาเคมีบำบัดเสริมก่อนการผ่าตัด
การให้ยาเคมีบำบัดรวมกับการฉายแสง เป็นต้น
โดยประเภทและจำนวนของยาที่ผู้ป่วยได้รับจะขึ้นอยู่กับชนิดของเซลล์มะเร็งที่เป็น ระยะหรือความรุนแรงของโรค
และการกระจายของเซลล์มะเร็งสู่อวัยวะอื่น ๆ ในร่างกาย
โดยมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการรักษาให้สูงขึ้นกว่าการรักษาเฉพาะที่เพียงอย่างเดียว

รูปแบบของยาเคมีบำบัด

ยาเคมีบำบัดสามารถให้เข้าสู่ร่างกายของผู้ป่วยได้หลายวิธี ได้แก่

- เคมีบำบัดชนิดรับประทาน โดยจะช่วยให้การบริหารยาสะดวกมากขึ้น
และลดการเข้าพักรักษาในโรงพยาบาลเพื่อให้ยาเคมีบำบัด
- เคมีบำบัดชนิดฉีดเข้าเส้นเลือด โดยการหยดรวมกับสารนำเข้าสู่ทางหลอดเลือดดำ

ระยะเวลาในการรักษาด้วยเคมีบำบัด

ระยะเวลาในการรักษาด้วยยาเคมีบำบัดขึ้นอยู่กับชนิดของโรคมะเร็ง ระยะของโรคมะเร็ง และการตอบสนองต่อยา
โดยปกติยาเคมีบำบัดจะให้เป็นชุด ระยะเวลา 1-5 วันต่อชุด แต่ละชุดห่างกัน 2-4 สัปดาห์
ซึ่งผู้ป่วยอาจได้รับเคมีบำบัดเฉลี่ย 6-8 ชุด ซึ่งขึ้นกับแผนการรักษาของแพทย์
โดยผู้ป่วยควรมารับยาตามนัดทุกครั้งเพื่อผลการรักษาที่ดี

การเตรียมตัวก่อนการรักษาด้วยเคมีบำบัด

1. แพทย์จะประเมินความพร้อมของผู้ป่วย และตรวจเลือดเพื่อประเมินความสมบูรณ์ของเม็ดเลือด
การทำงานของตับและไต
เนื่องจากยาเคมีบำบัดมีผลลดการทำงานของไขกระดูกซึ่งทำให้เกิดภาวะเม็ดเลือดต่ำได้

และยาเคมีบำบัดบางชนิดต้องมีการปรับขนาดยาตามการทำงานของตับและไต

2. หากมีโรคประจำตัว เช่น หัวใจ เบาหวาน ความดันโลหิตสูง หรือโรคที่ต้องรับประทานยาเป็นประจำ ต้องแจ้งให้แพทย์ทราบก่อน
3. รับประทานอาหารให้ครบ 5 หมู่ โดยเน้นอาหารที่มีโปรตีนสูง เช่น เนื้อสัตว์ ไข่ขาว นม เป็นต้น
4. พักผ่อนให้เพียงพอและเพิ่มการนอนพักในช่วงกลางวันอย่างน้อย 1-2 ชั่วโมงต่อวัน
5. หลีกเลี่ยงการดื่มสุรา การสูบบุหรี่ และการรับประทานสมุนไพร

การดูแลตนเองขณะรักษาด้วยยาเคมีบำบัด

- สังเกตผิวหนังบริเวณที่ฉีดยา ถ้ารู้สึกปวด บวม แดง หรือสงสัยมียารั่วซึมออกนอกเส้นเลือด ต้องแจ้งพยาบาลทันที
- ดื่มน้ำมากๆ เพื่อช่วยขับสารเคมีที่อาจตกค้างในร่างกายออกทางปัสสาวะ
- หากมีอาการคลื่นไส้ อาเจียน ให้แจ้งพยาบาลทันที

การปฏิบัติตัวเมื่อกลับบ้าน

- ควรปฏิบัติตามคำแนะนำจากแพทย์ต่อไปอีกประมาณ 1 เดือนเพื่อลดภาวะแทรกซ้อนที่อาจเกิดขึ้น
- กรณีมีอาการผิดปกติ เช่น มีไข้สูง คลื่นไส้ อาเจียนมาก ท้องเสียรุนแรง มีจุดเลือดออกตามผิวหนัง หรือมีเลือดออกจากอวัยวะต่างๆ ก่อนถึงวันนัดครั้งต่อไปให้ติดต่อเพื่อนัดพบแพทย์ก่อนวันนัดเดิม
- กรณีไม่มีอาการผิดปกติควรมาตรวจสม่ำเสมอตามวันนัด

ยาเคมีบำบัดมีผลข้างเคียงเล็กน้อยแค่ไหน

เนื่องจากยาเคมีบำบัดอาจมีผลต่อเซลล์ปกติของร่างกายที่มีการแบ่งตัวอย่างรวดเร็วอาจทำให้เกิดผลข้างเคียง โดยผลข้างเคียงในผู้ป่วยแต่ละคนอาจแตกต่างกันไป ซึ่งขึ้นอยู่กับชนิดของสูตรยาเคมีบำบัด ขนาดของยาเคมีบำบัดที่ได้รับ และสถานะของผู้ป่วยก่อนที่จะได้รับยาเคมีบำบัด เช่น ผอมลง เยื่อบุช่องปากอักเสบ เบื่ออาหาร ท้องเสีย อ่อนเพลีย ภาวะซีด และเม็ดเลือดต่ำกว่าปกติ เป็นต้น แต่ผลข้างเคียงดังกล่าวเป็นผลข้างเคียงที่เกิดขึ้นเพียงชั่วคราวเท่านั้น เมื่อยาเคมีบำบัดหมดฤทธิ์อาการต่างๆ จะค่อย ๆ ดีขึ้นและกลับสู่ภาวะปกติ หากมีอาการดังกล่าวรุนแรงมากขึ้นอย่างต่อเนื่องให้รีบพบแพทย์ทันที

ทั้งนี้ด้วยความเจริญก้าวหน้าในการรักษาโรคมะเร็งด้วยยาเคมีบำบัดในปัจจุบัน
ทำให้มียาเคมีบำบัดกลุ่มใหม่ๆ ที่มีประสิทธิภาพในการรักษาที่ดีมากขึ้น
และมีผลข้างเคียงลดน้อยลงกว่ายาเคมีบำบัดกลุ่มเดิม
รวมทั้งยังมียาที่ช่วยป้องกันและลดอาการข้างเคียงได้
ทำให้การใช้ยาเคมีบำบัดมีประสิทธิภาพในการรักษาที่ดีขึ้น และมีผลข้างเคียงลดน้อยลง

นพ.คมกฤช มหาพรหม

อายุรศาสตร์มะเร็งวิทยา
ศูนย์มะเร็ง ฮอไรซัน รพ.นครธน

นัดหมายแพทย์

ปรึกษาทุกปัญหาสุขภาพแบบออนไลน์
ไม่เสียค่าใช้จ่าย